

20.000 MIJLEN ONDER EINDHOVEN

Een reportage-serie van auteur Henk van Straten, waarin hij u meeneemt naar de verborgen diepten onder Eindhoven, en de wonderlijke wezens die zich daar ophouden. Aflevering 13: Cornelis en Mehdi le Mair.

TEKST: HENK VAN STRATEN
FOTO'S: FIEKE VAN BERKOM

Cornelis le Mair (1944) heeft een beetje de pest in over zijn foto-boek. Hij heeft het een uitgeverij laten doen – in opdracht – maar de foto's zijn te donker geworden. Het is een mooi boek; hardcover, full color, met foto's van zijn wonderlijke huis en werk. Foutje van de uitgeverij. Budget voor een nieuwe druk hebben ze niet, dus is Cornelis maar naar een ander gestapt. Mehdi le Mair (1971), tuurt over zijn vaders schouder naar de desbetreffende foto's en komt direct tot dezelfde conclusie. Ik, op mijn beurt, moet echter wat langer naar de pagina's kijken, en heb wat meer indicaties nodig, alvorens ik zie wat deze twee heren zien. Maar goed, ik heb dan ook niet de ogen die zij hebben; ogen die iedere subtiele finesse van kleur, contrast en scherpte kunnen herkennen. Flink aangeboren en flink aangeleerd; een zeldzaam doeltreffende combinatie.

VADER EN ZOON LE MAIR

Die zeldzame doeltreffendheid komt bij vader Kees (ik mag hem zo noemen) voornamelijk tot uiting in zijn – wat hij zelf noemt – traditioneel-ambachtelijke schilderwerk. Het is werk dat onmiddellijk doet denken aan oude meesters als Frans Hals, Vermeer en Rembrandt. Niet alleen zijn werk, maar ook Kees' algehele voorkomen roept associaties op met die mensen, evenals de periode waarin zij leefden. Hij heeft lang grijs haar, een omhoog krullende snor en een piepklein, puntig sikje onder zijn onderlip, en draagt een ouderwets, wit overhemd. In zijn magnifieke huis – een

oude boerderij vol tierelantijntjes, wars van alle moderniteit en van begin tot eind zelf ingericht, verbouwd en gemeubileerd – hoef je je mobieltje maar uit te zetten om je in een compleet andere wereld te wanen; een zintuiglijke potpourri van vergane glorie en filmisch classicisme daalt neer op je gemoedsrust. De foto-graaf van FRITS is dan ook niet de eerste die dit sprookjesachtige stulpje aan de rand van Eindhoven-Noord op film komt vastleggen. Vele fotografen en filmploegen gingen haar voor.

Kees – naast zijn beeldhouwkunst en hobby-

istische architectuur – schildert vooral portretten en stillevenen. Dat was ook de richting waarin hij in 1968 cum laude afstudeerde aan de kunstacademie te Antwerpen. Dat is enigszins wonderlijk te noemen, want het had niet heel veel gescheeld of hij had die opleiding voortijdig en teleurgesteld verlaten, zoals hij daarvoor ook al de kunstacademie in Den Bosch de rug had toegekeerd. Waarom? Omdat ook in Antwerpen, net zoals in Den Bosch dus, de moderniteit had toegeslagen. Beide scholen predikten louter nog 'vrije expressie', waarbij, volgens Kees, tekentalent wordt

gezien als niets meer dan een hindernis op de weg naar wat de onweldenkende adepten van die stroming zien als de 'ware kunst'. Dat Kees niet gediend is, en was, van al dat nieuwe, abstracte en conceptuele gedoe, behoeft dus wellicht geen nadere toelichting. „Het is geen kunst”, zegt hij, aan tafel, tegenover zijn zoon, naast mij. „Het woord kunst impliceert kundigheid, een ambacht, dus iets goed kunnen. Wat zij doen noem ik situationisme. Ze maken situaties. Een wit canvas pakken, er niks op schilderen en dat dan kunst noemen...” De reden dat Kees toch naar de academie van Antwerpen is blijven gaan, is die ene docent, professor Victor Dolphijn, die nog wél de ambachtelijke technieken van de oude meesters onderrichtte. Een gelijkgezinde geest in een zee van mensen die hem niet begrepen.

Neen, geloof mij, de levensgrote, duur aangekochte drol in de tuin van het VPRO-gebouw, gemaakt door Wim T. Schippers, kan in huize Le Mair op weinig bijval rekenen. Ook niet van Mehdi trouwens. Wat dat betreft zijn de twee het wel eens. Doch, in het geval van laatstgenoemde is die mening niet gestoeld op een onbuigzame, haast dogmatische afkeer van alles wat riekt naar moderne kunst. In tegenstelling tot zijn vader kan hij weldegelijk kunst waarderen om zowel het conceptualistische als het ambachtelijke aspect ervan. Sterker nog, naast het runnen van – en werken in – de hoog aangeschreven tattoooshop Bunker Tattoo, koopt en verkoopt Mehdi met veel enthousiasme moderne kunst. En niet alleen dat, ook begeleidt hij jonge kunstenaars; studenten aan de kunstacademie die graag willen weten hoe het allemaal werkt in 'het wereldje'. Mehdi heeft zelfs een werk van Damien Hirst in zijn bezit, de kunstenaar die dingen maakt als het door Kees zo verguisde 'For the Love of God' (mensenschedel belegd met diamanten) en 'The Golden Calf' (Stier op sterk water met vergulde hoeven en horens, verkocht voor achttien miljoen dollar). Het opvallende, vreemde, en misschien wel leuke, is dat vader en zoon het over die twee werken samen helemaal eens zijn („Je neemt iets alledaags en doet er iets gekks mee, en dan is het zeker ineens kunst”), maar dat Mehdi, in tegenstelling tot Le Mair senior, weer wél gecharmeerd is van Hirst's lijn van canvassen met gepreserveerde vlinders erop, en er daarvan dus zelfs eentje in huis heeft gehaald.

Wanneer Mehdi me hierover vertelt – over zijn passie voor moderne kunst kopen en verkopen – staart zijn vader afwezig naar, en speelt met

de pen in zijn vingers. Het is alsof hij wacht op een onderwerp waarop hij weer kan inhaken. Mehdi le Mair leerde tatoeëren van Greg Orie, de eigenaar van Eindhovense tattoooshop Dragon Tattoo. Later opende hij zijn eigen shop in Breda. Ongeveer een jaar geleden is diezelfde Bunker Tattoo verhuisd naar een nieuwe locatie. Nog steeds in Breda, maar nu gehuisvest in een wijds, open appartement op de eerste verdieping. Alle kenmerken van de klassieke, conventionele shop heeft hij achter zich gelaten. Hier geen punt meer waar je niet voorbij mag lopen omdat daar de artiesten werken. Hier geen balie meer met verveeld en verwaand personeel erachter, die je het idee geven dat je blij moet zijn dat ze je – tegen een uurtarief van honderddertig euro – aan een plak inkt willen helpen. Nee, dit is een plek waar zowel tatoeëerder als klant zich op z'n gemak voelt. Met zelfs een keuken in de zaak (waar laatst nog een sterrenkok heeft staan koken). Met een wijntje in huis. Met aandacht voor elkaar en voor de bezoekers. Verwantschap. Een leerschool voor nieuw talent.

Dag in dag uit tatoeëren. Deze nieuwe werkwijze, gecombineerd met de nieuwe locatie, was voor Mehdi een vereiste om nog altijd met plezier naar zijn werk te kunnen gaan. Hij put energie uit het steeds verder helpen van aspirant-tatoeëerders en het begeleiden van jonge kunstenaars. Uit de gezelligheid in zijn shop. Uit zijn kunstverzameling. Maar ook uit compleet nieuwe projecten, zoals een tijdje terug Plan 2 op het terrein van Strijp-S; een grote industriële hal waarin feesten, concerten en exposities werden georganiseerd. Dat was volledig gefinancierd uit zijn zak en die van compagnon Louis Croonen. Van Trudo vroeg hij alleen maar het pand zelf, verder wilde hij geen subsidies. Dan zouden er alleen maar weer eisen zijn gesteld, tegemoetkomingen gedaan moeten worden. Het moest hun ding zijn. En dat was het voor de volle honderd procent.

„Misschien moet ik toch maar eens een keer-tje komen kijken”, zegt Kees, wanneer er een tijdje over de nieuwe shop in Breda is gesproken. Mehdi knikt met zijn hoofd, maar zwijgt. Er valt een stilte. Overigens heeft hij dan weer nooit de enige roman van zijn vader gelezen. Het lijkt een graadmeter te zijn van hun relatie. Ik proef wederzijds respect, liefde, maar ook een preoccupatie met eigen werk en eigen passie die hen ervan weerhoudt écht geïnteresseerd in elkaar te zijn. Wanneer ik Mehdi vraag waarom hij de roman 'Vanitas' nooit heeft gelezen, haalt hij zijn schouders op en

zegt: „Weet ik eigenlijk niet.” Kees hoort het hem niet zeggen, of hoort het hem wel zeggen, maar kiest ervoor niet te reageren. Hij speelt opnieuw achteloos met een willekeurig voorwerp dat op tafel ligt. Hun ogenschijnlijk (en waarschijnlijk) goedaardige afstandneming lijkt voort te komen uit een oude, standvastige verstandhouding die geen van beide mannen wil of hoeft te benoemen, of waar zij graag over willen uitwiden. Vaders en zoons: ontegenzeggelijk én onvrijwillig vrienden, lotgenoten en bloedverwanten.

Over kinderen gesproken: Mehdi heeft er zelf ook twee. Hij is getrouwd met de moeder van zijn kinderen. Zelf is hij enigskind gebleven. Zijn moeder en Kees zijn al in 1979 uit elkaar gegaan. Mehdi was toen ongeveer acht of negen jaar oud. Veel oud zeer lijkt er gelukkig niet te zitten. Dat blijkt nog wel het best uit het feit dat in deze zelfde ruimte, op dit moment, op een stoel iets van ons verwijderd, tegen de muur, Kees' ex en Mehdi's moeder, zwijgzaam doch aandachtig onderdeel van ons gezelschap is. Erna Saris heeft na het einde van hun relatie altijd een goede verstandhouding met Kees kunnen behouden. Mehdi woonde bij

haar, maar spendeerde eindeloos veel tijd in de heerlijke, gigantische tuin van Kees. (Voor kinderen moet het hier een doolhof van avontuur zijn, denk ik wanneer ik om me heen kijk. Ontelbaar veel plekken om je verstoppen, een middeleeuws slagveld in een handomdraai.) „We namen hem overal mee naartoe”, zegt Erna. „Naar feestjes en cafés. Dan viel hij gewoon op een stapel jassen in slaap.”

„Ik heb een zorgeloze jeugd gehad”, zegt Mehdi. En die zorgeloosheid straalt ook nu nog van hem af. Zijn goedmoedige relaxedheid, bescheidenheid en pretentieloosheid maken dat je hem direct sympathiek vindt.

Vandaag de dag, overigens, is Erna behalve als moeder en ex nog op andere manieren aan de twee heren gebonden. Ze is Kees' manager en doet de boekhouding voor Bunker Tattoo. „Ik hou de boel een beetje bij elkaar”, zegt ze ook nog, een kalme, warme vrouw, die inmiddels zelf ook aardig onder de tatoeages zit. Ze heeft op dit moment geen relatie. Ook Kees niet. Ze staan vandaag de dag waarschijnlijk dicht bij elkaar dan ze in 1980 voor aannemelijk hielden.

Kees heeft twee werkruimtes; een kleine

ruimte in het woonhuis en nog een grote ruimte in een apart gebouw. In zijn kleine werkruimte staat een klein portret op de ezel. Hij schilderde het in opdracht. „Dat doe ik in een handomdraai”, zegt hij. Maar in de grote ruimte staat een enorm drieluik waarop twee prachtige, naakte vrouwen zijn afgebeeld. Het zijn twee van zijn vaste modellen. „Dat lijkt me niet heel erg”, zeg ik, „om die twee een tijdje naakt voor je te hebben zitten of liggen.” Kees kan er gelukkig om lachen. „Nee, dat is niet heel vervelend.” Het schilderij is prachtig. Je hoeft geen kenner te zijn – en ik ben verre van een kenner – om eraan af te kunnen lezen wat een absolute bekwaamheid hier in het spel is. In de wereld van de moderne kunst mag dit door sommigen dan misschien wel als 'kitsch' worden bestempeld, over de ambachtelijkheid ervan, de kunstigheid, de finesse en de ge oefendheid, kan niet worden gediscussieerd. Dát is natuurlijk ook wel de troef in de hand van Kees: hij op zijn beurt kan van een grote drol zeggen dat het én geen kunst is én dat het niet knap is gemaakt. Maar van zijn werk kun je hooguit iets zeggen over de subjectieve validiteit ervan. Met geen mogelijkheid (althans

niet zonder schaamrood op je wangen) kun je beweren dat het – naast bijvoorbeeld oubollig – óók nog eens niet knap is gemaakt.

Kees le Mair. Eén van de laatste traditionele schilders. Het is al decennialang steeds maar een handjevol schilders dat zo schildert als hij. En eigenlijk kun je hetzelfde zeggen over de mensen die hun werken kopen. Niet dat die op één hand zijn te tellen, maar wel dat hun aantal redelijk constant blijft. Er zullen altijd mensen bestaan die houden van traditionele kunst. Of misschien moet ik zeggen: van traditioneel leven. Mensen voor wie al dat nieuwe niet zo nodig hoeft. Mensen die houden van mooie dingen die mooi zijn gemaakt. Van afbeeldingen die ze herkennen. Van eikenhouten boekenkasten en leren fauteuils. Mensen bij wie waarschijnlijk de pacemaker zou exploderen wanneer het fruitmandstilven aan de wand in de entreehal plots was vervangen door een gepreserveerde haai in een glazen bak getiteld 'The Physical Impossibility of Death in the Mind of Someone Living'. Hoe dan ook: Kees heeft meer dan voldoende klandizie, en dat zal de lichte traditioneel-ambachtelijke meesters na hem ook hebben.

Ook voor Mehdi is er meer dan genoeg werk. Tatoeages zijn populairder dan ooit tevoren. Programma's als 'Miami Ink' en bekende Nederlanders als Arie Boomsma en Ben Saunders (om nog maar te zwijgen over het leger aan profvoetballers) hebben ervoor gezorgd dat de paar mensen die nu nog geen plaatjes hebben, koortsig aan het nadenken zijn over hun eerste. Tatoeshops – veelal middelmatige – schieten als paddenstoelen uit de grond. In mijn wijkje alleen al (Bloemenbuurt, Stratum) zitten er sinds kort al twee. Werk genoeg dus. Dit is niet ongunstig voor Mehdi. Niet alleen krijgt hij hierdoor vooral de mensen die speciaal hém willen – om zijn naam en reputatie – maar het geeft hem ook de mogelijkheid om bezig te zijn met zijn kunstcollectie en zijn mentorschap.

Erna verzorgt een laatste kopje thee. Een wijntje – en dat zou ik nu wel een lusten – heeft Kees niet in huis. Hij drinkt niet. Wanneer ik zeg dat ik dat wel een stijlbreuk vind – een man waar alles klassiek en traditioneel aan is, maar die dan géén rode wijn drinkt – lacht hij, en zegt: „Ik houd er wel van om altijd één dissonant in mijn werk aan te brengen.”

Zo vernieuwend als Mehdi te werk gaat met zijn nieuwe shop en nieuwe kunst, zo onverstoort blijft Kees bij het oude. De één weet precies hoe de wereld in elkaar steekt en hoeft er niets nieuws meer over te leren, de ander is immer op zoek naar onontgonnen terrein. Het is mooi om te zien hoe deze twee mannen uit hetzelfde hout zijn gesneden – passie, authenticiteit, talent, visueel, tomeloze inzet – maar toch in vorm en voorkomen zo volkomen anders zijn; hoe zij zo onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden in hun kunstenaarschap en hun gedeelde, liefdevolle gezinsverleden, maar tegelijkertijd respectievelijk elkaars nieuwe tattooeshop niet hebben bezocht en enige roman niet hebben gelezen. Het zal, zoals zo vaak, ook vooral de moeder zijn die hen laat samenkomen en hen steeds weer opnieuw nader tot elkaar brengt. Ze zei het zelf al: „Ik houd de boel een beetje bij elkaar.” Want zo zijn ze, onze moeders. God kusse hun hart. Ze zitten achter hun mannen en zwijgen, maar het is kil en koud wanneer ze daar niet zitten. En wij, wij mannen, wij vaders en zoons, wij zijn evenzeer wat wij zijn. En God kusse verdomme ook óns hart. 🍵